

4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNUNUN SON DEĞİŞİKLİKLER (5812 SAYILI KANUN) DE DİKKATE ALINARAK GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

Cevdet BOZKURT
İç Denetçi
Gümrük Müsteşarlığı

ÖZET: 4734 sayılı Kamu İhale Yasası, yasanın yürürlüğe girdiği tarih olan 01.01.2003 tarihinden günümüze kadar birçok defa değişikliğe uğramıştır. AB sürecinde yaşanan gelişmelerin yanında, uygulamada yaşanan sıkıntılar da kuşkusuz bu değişikliklerde etkili olmuştur. Son olarak 5812 sayılı Yasayla, 4734 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle, AB üyesi ülkelerce uygulanmakta olan modern ihale usulleri ihale mevzuatımıza girmiştir. İhale sisteminde yapılan bu değişikliklerle, ihalelerde, saydamlığı ve şeffaflığı artırmaya yönelik uygulamalara ilişkin hukuksal altyapı geliştirilmiştir. Ayrıca, KİK'in fonksiyonunda da önemli değişiklikler yapılmış ve KİK'in re'sen inceleme yetkisi ortadan kaldırılmak suretiyle, bir anlamda Kurumun sistemin bütünü üzerinde yoğunlaşması yönünde ilke benimsenmiştir. Söz konusu Kanunla, belli konularda olumsuz sayılabilecek (KİK'in re'sen inceleme yetkisinin kaldırılması gibi) değişiklikler yapılmış olsa da, değişiklikler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yapılan düzenlemelerin, ihale sisteminin daha hızlı işlemesine ve kamu kaynaklarının verimli kullanılmasına ortam hazırlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, KİK'in yanında, diğer idarelere de görevler düşmekte olup, sistemin işleyişinde "e-devlet" uygulamalarındaki başarı düzeyinin de bir anlamda etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Elektronik Kamu Alımları Platformu, Dinamik Alım Sistemi, Yaklaşık Maliyet, Elektronik Eksiltme, Aşırı Düşük Teklif Sorgulaması, Çerçeve Anlaşma

1. Giriş

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun değerlendirilmesi, kuşkusuz bir makaleden çok, bir kitap konusu olacak niteliktedir. Bununla birlikte, bu çalışmamızda, Kanunun genel sistematiğini ve uygulama sürecinde önem arz ettiğimiz bazı konuları değerlendirdikten sonra, en son yapılan ve önceki değişiklikleri de bir anlamda kapsayan 5812 sayılı Kamu İhale Kanunu ile Kamu İha-

le Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla getirilen düzenlemelerle ilgili değerlendirmelerde bulunacağız.

1.1. İhale Kavramına Genel Bir Bakış

Son dönemlerde başlayan ve mevcut durum itibarıyla dünyada birçok ülkeyi (bir anlamda hepsini) etkilemekte olan küresel kriz ile şekillenen yeni ekonomi politikalarına ilişkin değerlendirmeleri bir kenara bırakırsak; geçen zaman dilimi içerisinde, kamu idareleri tarafından yapılmakta olan çok sayıda işin bugün itibarıyla piyasaca karşılandığını görmekteyiz. Ülkemizde de, bir süredir idareler tarafından hizmet alımı şeklinde karşılanan güvenlik, yemek ve temizlik ihtiyaçlarını buna örnek olarak gösterebiliriz. Yaşanan bu sürecin doğal sonucu olarak, kamu ihale piyasasının ve buna paralel olarak ihale mevzuatının önemi artmaktadır. Kamu idareleri tarafından üstlenilen görevlerde, özel sektör lehine bir azalma yaşandıkça, kamudan özel sektöre akan parasal tutarlar (kaynak) da o miktarda artmaktadır. Kamu kurumları tarafından ülkemizde yıllık 190.000 civarı ihale yapılmış olması söz konusu kaynağın büyüklüğü açısından ipucu vermektedir.

Ancak, kamunun mal ve hizmet satın alması süreci oldukça iyi belirlenmiş kurullara göre işlemesi gerekmektedir. Aksine bir durumun varlığı halinde, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmadığı gibi, söz konusu ihtiyacın da eksik karşılanması söz konusu olabilecektir. Bu sebeple, ihale piyasasının iyi işleyebilmesi ve olası suistimallerin önüne geçilebilmesi amacıyla, sağlıklı işleyen bir ihale sistemine her zaman ihtiyaç duyulmakta olup, kuşkusuz bunun en önemli yolu da uygun mevzuat altyapısının hazırlanmasından geçmektedir. Çünkü zaman zaman istenilen kalite ve standartta mal ve hizmet sunumunun yapılmadığı bilinen bir gerçektir.

Bu genel girişten sonra, kamu ihalesini, devletin idari görevlerini yerine getirmek ve kamu hizmetlerini gerçekleştirebilmek için gerek duyulan mal ve hizmetlerin satın alınması ve yapı işlerinin yaptırılmasına ilişkin sözleşme yapılacak kişi ya da grupların (iş ortaklığı olabilir) seçilmesi işi veya süreci şeklinde tanımlayabiliriz. Mevcut düzenlemelerin daha iyi an-

laşılabilmesi amacıyla, Türk İhale Sistemine ilişkin tarihsel açıklamalardan sonra ihale mevzuatına ilişkin halen geçerli olan düzenlemeleri genel bir yaklaşımla değerlendireceğiz.

1.2. Türk İhale Sisteminin Kısa Tarihi

Türk Kamu İhale Sistemine ilişkin ilk düzenlemeler (1857 yılında Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan düzenlemeleri bir kenara bırakırsak), 1925 tarihinde çıkarılan 661 sayılı “Müzayede, Münakasa ve İthalat Kanunu” ile başlanmış olup, devlet ihtiyaçlarının piyasadan karşılanmasını öngören bu kanuna 1926, 1929 ve 1933 yıllarında ek kanunlar çıkartılmıştır. Ancak, devlet yapılanmasındaki değişimlerin yanında, Cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte ekonomik alanda yaşanan sorunların da etkisiyle, söz konusu Kanunun yetersiz olduğunun anlaşılması nedeniyle, ikinci olarak, 2490 sayılı “Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu” 1934 yılında kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanunda da, 1946 ve 1979 yıllarında değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerde, 2. Dünya Savaşı ve sonrası süreçteki ilişkiler ve gelişmeler de belirleyici olmuştur. Ancak zamanla söz konusu Kanunun yetersiz kaldığının anlaşılmasıyla birlikte, 1984 tarihinde yürürlüğe giren 2886 sayılı Devlet İhale Kanunuyla birlikte söz konusu Kanun yürürlükten kalkmıştır. İhtiyaçların en uygun şartlarda ve zamanında karşılanması gibi gerekçeler, 2886 sayılı Kanunun çıkarılmasında etkili olmuştur.

Yürürlüğe girdiği dönemde, kamunun ihtiyaçlarını karşıladığı düşünülen 2886 sayılı Yasaya yönelik eleştiriler de bir süre sonra dile getirilmeye başlanmıştır. Kanuna yönelik bu eleştirilere baktığımızda, harcamaya yönelik işlerin ve gelir getirici işlerin tek yasada düzenlenmiş olması, ihalelere ilişkin sözleşmelerin de aynı Kanunda yer alması, karne uygulaması, ödenek planlamasında bağlayıcı hükümler olmaması, rekabetçi katılım eksikliği, değerlendirme kriterlerinin yeterince objektif olmaması gibi hususların ön plana çıktığını görmekteyiz.

2886 sayılı Yasaya yönelik eleştirilerin belli ölçüde giderilmesi amacıyla, bu Yasada zaman zaman kimi değişiklikler yapılsa da günün koşullarına ihtiyaç vermediği düşüncesinin genel kabul görmesiyle birlikte, yeni

bir yasal düzenleme zorunluluğu doğmuştur. Mevcut düzenlemelerin AB mevzuatı ile uyumlu olmaması, düzenleyici ve denetleyici bir kuruluşun ve bu hususu paralel olarak etkin bir denetim sisteminin olmaması gibi yorumlar da, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhaleleri Sözleşmeleri Kanununun yasalaşmasına gerekçe oluşturmuştur.

Her ne kadar 4734 ve 4735 sayılı Yasalar 01.01.2003 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş olsa bile 2886 Yasanın bütünüyle yürürlükten kalkmadığını belirtmekte fayda vardır. Mevcut durum itibarıyla, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununda sayılan (alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri hak tesisi ve taşıma) alım, hizmet, yapım ve taşıma işlerine ait hükümler, 4734 ve 4735 sayılı Kanunlarla yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak, kiraya verme işi 2886 sayılı Kanuna göre yapılacaktır. Trampanın satışa ait kısımları 2886 sayılı Kanuna, satın almaya ait kısımları ise 4734 sayılı Kanuna tabidir. Kamu kuruluşları lehine irtifak hakkı tesisi, 4734 sayılı Kanuna tabidir. Böylelikle, kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işleri 4734 sayılı Kanun (kanunda belirtilen istisnalar hariç) kapsamına alınmıştır.

4734 sayılı Kanun hükümleri uyarınca, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımını sağlamak, kamu alımlarının ekonomiye katkısını en üst seviyeye çıkarmak için idari ve mali özerkliğe sahip Kamu İhale Kurumu 2003 yılından itibaren kurulmuştur.

2. İhale İşlemlerinin Değerlendirilmesi

İdareler ihale işlemlerinde, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, Bakanlar Kurulu Kararları (fiyat farkı uygulanması hususlarında), İhale Uygulama Yönetmelikleri (mal alımları, hizmet alımları ile yapım işleri), Muayene ve Kabul Yönetmelikleri, Kamu İhale Kurulu Düzenleyici Kararları, KİK Tebliğleri gibi çeşitli mevzuat hükümlerini uygulamaktadırlar. Kuşkusuz karşılan ihtiyaca göre, uygulanacak mevzuat hükmü de farklılık arz edecektir.

Kamu İhale Kanunu kapsamında yapılan tüm işlemlerin ve süreçlerin ayrı ayrı anlatılması yerine, özellikle alım sürecinde önem arz eden ve idarelerce hatalı uy-

gulandığı düşünülen birkaç hususu değerlendirmeye çalışacağız. İhale mevzuatına uygun olarak sıra halinde gösterilen bu aşamaları, bir anlamda alım süreçlerinin genel bir özeti olarak da değerlendirebiliriz.

Bu bağlamda, 2008 yılında Kanun kapsamında yapılan ihalelere ilişkin istatistiki veriler dikkate alındığında, açık ihale usulünün (93.383 adet) diğer usullere göre yoğun uygulanan bir yöntem olması nedeniyle aşağıdaki örnekte bu ihale usulüne ilişkin sürece yer verilmiştir.

Açık ihale usulü ile gerçekleştirilen bir hizmet alım sürecinin;

- İhtiyacın Ortaya Çıkması
- ↓
- Teknik Şartnamenin Hazırlanması ve İş Tanımının Belirlenmesi
- ↓
- Yaklaşım Maliyetin Tespiti
- ↓
- İhale Usulünün Belirlenmesi (Açık İhale Usulü)
- ↓
- İhale Dökümanlarının Hazırlanması
- ↓
- İhale Onayının Alınması
- ↓
- İhale Komisyonunun Kurulması
- ↓
- İhale İlanı
- ↓
- İhale Dökümanlarının Görülmesi/Satın Alınması (gerekirse değişiklik ve açıklama yapılması)
- ↓
- Tekliflerin Sunulması
- ↓
- Tekliflerin Değerlendirilmesi ve İhalenin Karara Bağlanması (İhalenin, İhale Yetkilisince onaylanmasından önce, KİK Onayı alınır)
- ↓
- İhale Sonucunun Bildirilmesi
- ↓
- Sözleşme Yapılması (En uygun teklif veren şahıs/firma vazgeçerse, bu durumda en iyi teklif veren ikinci şahıs/firma ile sözleşme yapılır.)

Şeklinde işlediği görülmektedir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi süreç genel olarak tüm ihale usulleri için uygulanmakla birlikte, ihale usulüne göre bu süreçlerde bazı farklılıklar olduğunun da dikkate alınması gerekir. Şöyle ki, ihale usulünün belli istekliler arasında ihale usulü olması durumunda, yapılacak ön yeterlik değerlendirmesi sonucunda, idarece davet edilen isteklilerin teklif verebildiği göz önünde bulundurulduğunda, yukarıdaki sürecin bazı farklılıklar taşıyacağı açıktır. Aynı şekilde, Kanunun 21 inci maddesinin (b,c,f) bendleri maddesi kapsamında pazarlık usulü ile yapılan alımlarda, malın sözleşme yapma süresi içinde teslim edilmesi ve bunun idarece uygun bulunması halinde, sözleşme yapılması ve kesin teminat alınmasının zorunlu olmaması nedeniyle bu süreçte yine belli farklılıklar olacağı ortadadır.

Bu genel bilgidan sonra, Kamu İhale Mevzuatı açısından önem arz ettiğini ve idarelerce hatalı uygulandığını düşündüğümüz bazı işlem ve süreçleri ayrıca değerlendirebiliriz.

2.1. Yaklaşık Maliyet Tespit Süreci

İhale Mevzuatı hükümleri açısından yaklaşık maliyet önem arz etmekte olup, ihale usulünden, ilan süresine kadar birçok hususta belirleyici olmaktadır. Bu nedenle başta 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu olmak üzere, söz konusu Kanuna dayanılarak hazırlanan Uygulama Yönetmeliklerinde bu konuda düzenlemeler yer almış olup, idarelerin söz konusu kurallara uygun hareket etmesi bir zorunluluktur.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununa göre, mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyetin belirleneceği ve dayanaklarıyla birlikte bir hesap cetvelinde gösterileceği hüküm altına alınmış olup, Uygulama Yönetmeliklerinde de bu doğrultuda (ve daha açık) hükümler bulunmaktadır.

Öte yandan, 04.03.2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan yeni Uygulama Yönetmelikleri ile; yaklaşık maliyetin tespiti ve değerlendirilmesi sürecinde bazı değişiklikler yapılmış olup, yapılan söz konusu deği-

şikliklere göre; idarelerce, yaklaşık maliyetin hesaplanabilmesi için öncelikle ihale konusunu oluşturan iş kalemlerinin veya gruplarının ve bunlara ilişkin miktarların doğru bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu tespitin akabinde, idareler tarafından gerek duyulduğunda, aşağıda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde miktar araştırmasının yapılabileceği hususu düzenlenmiştir. Yani, yaklaşık maliyete ilişkin fiyatların tespitinde;

- Kamu kurum ve kuruluşlarınca işin niteliğine göre belirlenmiş fiyatlar,
- İhaleyi yapan idare veya diğer idarelerce gerçekleştirilmiş aynı veya benzer işlerdeki fiyatlar,
- İlgili odalarca belirlenmiş fiyatlar,
- İhale konusu işi oluşturan iş kalemlerine veya gruplarına ilişkin olarak piyasadandan yapılacak fiyat araştırması kapsamında elde edilecek fiyat tekliflerinin aritmetik ortalaması alınmak suretiyle ya da konusunda uzman bilirkişi ve ekspertizlerden soruşturularak oluşturulan fiyatlar,
- İhale konusu işe ilişkin olarak Bütçe Uygulama Talimatlarında ve/veya Sağlık Uygulama Tebliğinde yer alan fiyatlardan KDV veya farklı nitelikteki diğer giderler indirilmek suretiyle bulunan fiyatlar,

Esas alınarak, idarelerin yaklaşık maliyeti belirleyebilecekleri hükme bağlanmıştır.

Yapılan düzenlemelerle, idarelere yaklaşık maliyete ilişkin fiyatların tespitinde, (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen fiyatların birini, birkaçını veya tamamını herhangi bir öncelik sırası olmaksızın kullanabilme fırsatı verilmiştir.

Görüldüğü üzere, yapılan değişikliklerle yaklaşık maliyet tespit sürecinde, dikkate alınması gereken esas ve usullerin sayısı artırılmıştır. Önceki (mülga) Uygulama Yönetmeliklerinde, idarelerin “a,b,c” bendlerinde sayılan yöntemlerden herhangi birine göre yaklaşık maliyeti tespit edememesi durumunda ancak “ç” bendine sayılan yöntem başvurulması öngörülmüşken, yeni Uygulama Yönetmeliklerine göre, “ç” bendine de tıpkı diğer usuller gibi fiyat tespitinde ilk olarak uygulanabilme olanağı verilmiştir. Ayrıca, Bütçe Uygulama Talimatlarında (ve/veya Sağlık Uygulama Tebliğinde) yer alan fiyatların, belli kriterler dahilinde yaklaşık

maliyet tespit sürecinde esas alınabilmesi yolu açılmıştır. Böylelikle, söz konusu bendlerde sayılan yöntemlerden herhangi birinin veya birkaçının ya da tamamının herhangi bir sıraya bağlı olarak uygulanabilmesinin, idarelere yaklaşık maliyetin tespit sürecinde esneklik kazandırdığını söyleyebiliriz.

Mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, yaklaşık maliyet hesaplanması süreci oldukça teknik bir çalışma ve ayrıntılı fiyat araştırma yapılması gereken bir niteliğe sahip olduğu halde, birçok idare tarafından, muhtelif firmalardan alınan fiyatların herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmadan yaklaşık maliyet olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, yaklaşık maliyetin tespiti sürecinde yapılacak çalışmalarda, tüm firmalara yönelik yazılarda, aynı hususlara yer verilmesinin, yaklaşık maliyetin gerçekçi ve sağlıklı bir şekilde tespitine ortam hazırlayacağı hususu unutulmamalıdır.

Diğer yandan, idareler tarafından yaklaşık maliyet tespit edilirken, daha önce yapılan aynı nitelikteki ihalelere ait yaklaşık maliyetlerdeki büyük dalgalanmaların ve yaklaşık maliyet ile ihale bedelleri arasındaki farkların da sorgulanması gerekmektedir. Birçok idare tarafından uygulanan ve sadece firma tekliflerinin toplanıp aritmetik ortalamasının alınması suretiyle yaklaşık maliyetin tespiti mevzuata aykırılık taşımaktadır. Şayet firma tekliflerinin gerçekçi bir rakamı tespit etmediğine inanılıyorsa, bu durumda yaklaşık maliyet hesabında bu rakamların dikkate alınmaması ve gerekçelerinin de belirtilmek şartıyla yaklaşık maliyet hesap cetvelinde bu durumun gösterilmesi gerekmektedir. Yaklaşık maliyetin ihale mevzuatına aykırı biçimde tespitinin, ihale usulü, ilan süresi gibi birçok hukuki işlemin hatalı bir şekilde hayata geçirilmesine neden olacağı unutulmamalıdır.

Bu itibarla, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve ilgili Uygulama Yönetmeliği hükümleri dikkate alınarak, yaklaşık maliyetin gerçekçi maliyet analizi ve ayrıntılı fiyat araştırması (kur farkı, enflasyon oranı gibi değişkenlerin de göz önünde bulundurularak) yapılmak suretiyle tespit edilmesi gerekmekte olup, gerekli fiyat araştırması yapılmadan, fiyat teklifi istenilen firmalardan verilen tekliflerin aritmetik ortalamasının alınması suretiyle tespiti Kanunun lafzına ve ruhuna aykırılık taşımaktadır.

“ Yaklaşık maliyet hesaplanması süreci oldukça teknik bir çalışma ve ayrıntılı fiyat araştırma yapılması gereken bir niteliğe sahip olduğu halde, birçok idare tarafından, muhtelif firmalardan alınan fiyatların herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmadan yaklaşık maliyet olarak kullanılmaktadır. ”

2.2. İhale Komisyonu-Muayene Kabul Komisyonu Süreci

İhale ve Muayene Kabul Komisyonlarının oluşturulması süreci de tüm ihaleler için önem arz etmektedir. İhale Komisyonunun, 2'si ihale konusu işin uzmanı olacak şekilde en az 5 kişiden oluşturulması gerekmektedir. İhale komisyonunu üyeleri ihale yetkilisince belirlenir. Komisyon oluşturulma sürecinde, yedek üyelerin de belirlenmesi gerekir. İhaleyi yapan idarede yeterli sayı ve nitelikte personel bulunmaması durumunda, Kanun kapsamındaki diğer idarelerden komisyona üye alınabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Yani, ihale konusuyla ilgili idarede konuya ilişkin yetkin personel bulunmaması durumunda, sadece sayıyı tamamlamak için ihale komisyonuna üye seçilmemelidir. Bu husus da görev ihale yetkilisine düşmektedir.

İhale komisyonunun eksiksiz toplanması gerekmektedir. Komisyon kararları çoğunlukla alınmakta olup, kararlarda çekimser kalınmaz. Herhangi bir nedenle, ihale komisyonu asil üyelerinden birinin ihale toplantısına katılmaması durumunda, yeni bir üye belirlemek yerine yedek üyelerden birinin toplantıya katılması gerekir. Bu görevlendirmelerin resmi şekilde olması ve üyelere gerekli incelemeleri yapmalarını sağlamak üzere, ilan veya daveti izleyen üç gün içinde ihale işlem dosyasının bir örneğinin verilmesi gerekir. İhale yetkilisi ihale komisyonu başkanı olamaz. Mali hizmetler biriminde (Strateji Geliştirme Başkanlıkları veya Daire Başkanlıklarında) ön mali kontrol görevini yürütenlerin, ihale komisyonu ile muayene komisyonunda başkan ve üye olamayacakları hususuna dikkat edilmesi gerekir.

Ayrıca, idarelerde mal veya hizmetin kabul sürecinde de kabul komisyonlarının kurulması gerektiğini ve söz konusu komisyonların da en az üç kişi ve tekil sayıda olacağını belirtmekte fayda vardır. Burada da dikkat edilmesi gereken, Muayene ve Kabul Yönetmeliklerinde açıkça belirtildiği şekliyle, komisyonların kurulduğu tarihten itibaren on günü geçmemek üzere, muayene ve incelemeyi yapacağı ve kabule engel bir durum olmaması durumunda işin kabulünü gerçekleştireceğinin bilinmesi gerekir.

Muayene kabul işleminin yapılabilmesi için kısmi kabul durumları hariç olmak üzere, genel ilke olarak, mal veya yapılan iş idareye teslim edilmedikçe muayene ve kabul işlemi yapılmayacaktır. Ve son olarak, muayene ve kabul komisyonları ile kontrol teşkilatının (kontrollük) aynı kişilerden oluşturulmayacağını altının çizilmesi gerekir.

2.3. Aşırı Düşük Teklif Sorgulaması

4734 sayılı Kamu İhale Yasasının 38 inci maddesi gereğince, ihale bedelinin, yaklaşık maliyete oranla aşırı düşük olması durumunda, aşırı düşük teklif sorgulamasının idarece yapılması gerekmektedir. Ayrıca, Kanunun uygulanmasına dair yayımlanan ve 04.03.2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan yeni Uygulama Yönetmeliklerine göre, aşırı düşük teklifin belirlenmesinde, “diğer kişi ya da firma tekliflerinin” de karşılaştırma yapılırken dikkate alınması gerekmektedir. İdarelerce, ihale bedeli ve yaklaşık maliyet ve diğer teklifler arasında ciddi oranlarda farklılığa rağmen herhangi bir sorgulamanın yapılmaması durumlarının 4734 sayılı Yasaya aykırılık taşıdığı düşünülmektedir. Kaldı ki, 5812 sayılı Yasa ile 4734 sayılı Yasanın 38 inci maddesinde değişiklik yapılmış olup, yapılan bu değişiklikle, idarelere aşırı düşük tekliflerin tespiti ve değerlendirmesinde, Kurum tarafından belirlenen kriterleri dikkate alma zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca, Kuruma bu maddenin uygulanmasında, aşırı düşük tekliflerin, tespiti, değerlendirilmesi ve ekonomik açıdan en avantajlı teklifin belirlenmesi amacıyla sınır değer ve sorgulama kriterleri ya da ortalamalar belirlene yetkisi verilmiştir.

“ Mali hizmetler biriminde (Strateji Geliştirme Başkanlıkları veya Daire Başkanlıklarında) ön mali kontrol görevini yürütenlerin, ihale komisyonu ile muayene komisyonunda başkan ve üye olamayacakları hususuna dikkat edilmesi gerekir. ”

Yapılan bu düzenlemelerin yerinde olduğunu belirtmekte fayda var. Zira, mevcut durum itibarıyla idareler genellikle aşırı düşük teklif sorgulamasını gerçekçi bir şekilde yapmamakta, firmaların yüzeysel açıklamalarını kabul etmekle yetinmektedirler. İdarelerin takdir ve değerlendirmelerinin keyfi sayılabilecek noktalara taşınmaması ve uygulamada birlik sağlanması amacıyla yapılan bu düzenlemelerin, idare ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanmasına ortam hazırlayacağı düşünülmektedir.

Bu itibarla, idarelerce aşırı düşük teklif değerlendirmesinde, firmaların yazılı açıklamalarının gerçeği yansıtmıyıp yansıtmadığının somut verilerle yorumlanması gerekir. Aksine bir durumun varlığı, yani sorgulamanın gerçekçi yapılmaması mevzuat aykırılığı olacaktır.

2.4. Şartnamelerin ve Sözleşmelerin Tanzimi Süreci

Her ne kadar şartnameler ilişkin düzenlemeler 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda, sözleşmelere ilişkin düzenlemeler de 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda yer almasına rağmen, aralarındaki ilişki nedeniyle bu kavramların birlikte değerlendirilmesine gerek duyulmuştur.

Şartnamelerde (özellikle teknik şartnamelerde) belirlenen kriterlerin, verimliliği, fonksiyonelliği ve fırsat eşitliğini sağlayacak nitelikte olması gerekmektedir. Belli bir marka veya modeli işaret edecek tanımlamalara şartnamelerde yer verilmemesi gerekir. KİK tarafından belirtildiği üzere, ihale konusuyla ilgisi olmayacak şekilde kimi firmalar lehine avantaj sağlayacak şekilde ihalelerde belge istenilmesi ve bu amaçla şartnamelerin tanziminin, kanunun rekabet ve eşitlik ilkesine de aykırı olduğu unutulmamalıdır.

Aynı şekilde, ihale sürecinde hazırlanacak sözleşmelerin de 4735 sayılı Kanunla belirlenen Tip Sözleşmeler esas alınarak düzenlenmesi gerekir. Burada en önem arz eden husus, sözleşmelerin özellikle ceza maddelerinin, her idarenin ve ihalenin özgün durumu dikkate alınarak idarelerce doldurulması gerekmesine rağmen, uygulamada birçok idare tarafından özellikle ceza maddelerinin yetersiz yazıldığı anlaşılmaktadır. Önceden sözleşmeye yazılmayan bir hususa ilişkin sonradan ortaya çıkan ve ceza uygulanması gereken bir konuda, sözleşmenin eksik tanzimi nedeniyle, yükleniciye ceza tatbikinde sorun yaşanacağı bilinmelidir. Ayrıca, düzenlenecek sözleşmelerde, ihale dökümanında yer alan şartlara aykırı hükümlere de yer verilmemesi gerekir.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 4 üncü maddesinde belirtildiği üzere; "...Bu Kanun kapsamında yapılan kamu sözleşmelerinin tarafları, sözleşme hükümlerinin uygulanmasında eşit hak ve yükümlülüklerle sahiptir. İhale dökümanı ve sözleşme hükümlerinde bu prensibe aykırı maddelere yer verilemez. Kanunun yorum ve uygulanmasında bu prensip göz önünde bulundurulur." hükmü çerçevesinde sözleşmelerin tanzimi gerekir. Tarafların eşit olduğu unutulmamalıdır. Kaldı ki, söz konusu Kanunun 36 ıncı maddesinde açık bir şekilde, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda hüküm bulunmayan hallerde, Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmek suretiyle, tarafların eşitliğine dolaylı vurgu yapılmıştır.

Ayrıca, sözleşmelerin tanzimi aşamasında, işin ne zaman başlayıp ne zaman bittiğinin kesin olarak belirlenmesi ve bu hususun sözleşmeye gün veya ay olarak eksiksiz yazılması gerekir. Bu tarihler hak ediş ve ceza sürecinin tespitinde önem arz etmektedir. Aynı şekilde, 4735 sayılı Kanunun 7 inci maddesinde sayılan hususların tüm sözleşmelerde yer almasının bir zorunluluk olduğunun bilinmesi gerekir.

2.5. Pazarlık Usulü-Doğrudan Temin Kapsamında Yapılan Alımlar

4964 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle, doğrudan temin, ihale usulü olmaktan çıkarılmıştır. Doğrudan Temin; Kanununda belirtilen

hallerde ihtiyaçların, idare tarafından davet edilen isteklilerle teknik şartların ve fiyatın görüşülerek doğrudan temin edilebildiği usul olarak tanımlanmıştır. Burada, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişiler tarafından piyasa fiyat araştırması (en az 3 teklif olmak şartıyla) yapılmak suretiyle ihtiyacın hızlı bir şekilde karşılanması esastır.

Genel kural bu olmakla beraber, ihtiyaçların niteliğine göre, ilan yapılması, teminat alınması, ihale komisyonu kurulması, isteklilerden belirli yeterlik kriterlerinin aranması ile şartname ve sözleşme düzenlenmesi gibi hususlar idarenin takdirindedir. Ancak, Kanunun 22/d maddesi kapsamında gerçekleştirilecek olan yapım ihalelerinde fiyat araştırmasının, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nde belirtilen yaklaşık maliyetin hesaplanmasına ilişkin esas ve usullere göre yapılması zorunluluk arz etmektedir.

Ayrıca, herhangi bir hizmetin alımında, hizmetin karşılanması işi bir süreç gerektiriyorsa, bu durumda da sözleşme yapılması gerekmektedir. Süreç olarak ifade edilebilecek durumlarda, idarenin ihtiyacı olan hizmetin, ancak belli dönemlerde öngörülen yükümlülüklerin yüklenici tarafından hayata geçirilmesiyle karşılanması esastır. Konuyu bir örnekle de açıklayabiliriz; şayet bir idarenin internet güvenliği analizine ilişkin 32.000,00.- TL tutarındaki bir hizmet alım işinde, hizmetin temin edildiği firmanın (ya da kişinin) söz konusu güvenlik işlemini, bir defa da gerçekleştirerek sonuçlarını raporlaması durumunda sözleşme yapılması gerekmemesine rağmen, aynı örnekte, yüklenici firmanın ileriye dönük olarak altı ay boyunca her ayın ilk günü, güvenlik analizi yaparak durumu rapor halinde idareye sunması durumunda ise, (söz konusu alımın 2009 yılı için öngörülen doğrudan temin kapsamındaki parasal limitler dahilinde kalmasına rağmen) söz konu hizmet teminine ilişkin olarak sözleşme yapılması ve teminat alınması gerekmektedir.

Doğrudan teminde, Kamu İhale Kurumunca herhangi bir inceleme ve uygulamanın doğruluğunun kontrolünün yapılmadığının bilinmesi gerekir. Bu kapsamda yapılan alımlarda KDV tevkifatı uygulaması da yapılmamaktadır.

Pazarlık usulü ise; Kamu İhale Kanununda belirtilen

hallerde kullanılabilen, ihale sürecinin iki aşamalı olarak gerçekleştirildiği ve idarenin ihale konusu için teknik detayları ile gerçekleştirme yöntemlerini ve belli hallerde fiyatı isteklilerle görüştüğü usulü ifade etmektedir. Doğrudan teminden farklı olarak, pazarlık usulünün bir ihale çeşidi olması nedeniyle, uyulması gereken belli prosedürler bulunmaktadır. Genel ilke olarak, her iki düzenlemenin amacının da idarenin hızlı bir şekilde ihtiyaçlarını karşılmasına ortam hazırlamaktır.

4734 sayılı Kanununun 62 inci maddesine göre, pazarlık usulü ve doğrudan temin kapsamında ihtiyaçların temininde idareler, yıllık toplam ödeneklerinin % 10 unundan fazlasını kullanmamaları gerekmektedir. Kurum ve kuruluşlar, mal alımı, hizmet alımı veya yapım işleri için bütçelerine konan yıllık toplam ödenekleri üzerinden her biri için ayrı ayrı %10 oranı hesaplayacaklardır. Burada dikkat edilmesi gereken, ilgili veya bağlı birimlerin değil kurum veya kuruluşun toplam ödeneklerinin % 10 unun aşılıp aşılmamasıdır. Konuya bir örnekle açıklayabiliriz. Şöyle ki; Maliye Bakanlığının ana hizmet birimlerinden olan Muhasebat Genel Müdürlüğü veya Milli Emlak Genel Müdürlüğü veya ana hizmet birimi olmayan Personel Genel Müdürlüğü gibi, bütçesi olan her birimin ayrı ayrı %10 u aşım aşmadığı hususu önem arz etmemekte olup, burada esas olan Maliye Bakanlığının tüm bütçesi üzerinde birimlerin bu kapsamda yaptığı harcamaların toplamının %10 u aşım aşmadığıdır. Yani bir birimin bu oranı aşım aşmaması tek başına önemli değildir, aşabilir. Önemli olan kurum bazındaki orandır. Aynı noktadan hareketle, bu %10 oranı, mal alımı, hizmet alımı veya yapım işleminin her biri için ayrı ayrı dikkate alınarak hesaplanması gerekmektedir. Mal alımında kullanılmayan oran ya da rakamın, hizmet alımında kullanılması mümkün değildir. Söz konusu oranların aşılıp aşılmadığının Kurumlardaki takibini, Strateji Geliştirme Başkanlıkları (yada Daire Başkanlıkları) yapmaktadır. Ancak Kamu İhale Kurulundan izin almak şartıyla bu oranlar aşılabılır. Keza, Milli Eğitim Bakanlığınca 2006 ve 2007 yıllarında Kurulun uygun görüş alınarak bu oran aşılmıştır.

4734 sayılı Kanununa göre, açık ihale usulü ile temini gereken ihtiyacın, Kanunda öngörülen parasal sınırların altında kalacak şekilde, adet bazında veya aynı

ihale konusu içinde yer alabilecek nitelikteki mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, kalemlere veya gruplara bölünmek suretiyle teminin, 4734 sayılı Kanununun temel ilkelerine aykırılık teşkil ettiğinden, bu yönde uygulamaların sorumluluk doğuracağı hususuna dikkat edilmesi gerekmektedir.

Diğer ihale usullerinde olduğu gibi, pazarlık usulü ile yapılan ihalelerde de 4734 sayılı Kamu İhale Yasasının 5 inci maddesinde sayılan Temel İlkelerin (rekabet, kaynakların verimli kullanılması gibi) gözetilmesi gerekmektedir. Ancak bazı idarelerce, geçerli teklif veren firma sayısı bir dahi olsa ihalenin sonuçlandırılmış olduğu anlaşılmıştır. Her ne kadar Kanunda, geçerli teklif sayısına ilişkin açık bir zorunluluk yer almamasına rağmen, sadece bir firmanın geçerli teklif vermesi durumunda, yaklaşık maliyet-ihale bedeli arasındaki değerlendirme ve sorgulamanın gerçekçi yapılamamasına ve gerekli rekabetin sağlanamaması suretiyle, 4734 sayılı Kanununun 5 inci maddesine aykırı olarak ihalelerin sonuçlandırılacağı düşünülmektedir. Bu nedenle katılımın yoğun olarak gerçekleştirilmesi hususunda idarelerin çaba göstermesi gerekir. Örneğin; ihaleye çağrılan firmaların yönelik faks çekildikten sonra, söz konusu faksın firmaya ulaşıp ulaşmadığının telefon ile ayrıca teyit edilmesi bu yöndeki çabaya bir örnektir. Aynı şekilde, ihaleye ilişkin ilanların kurumun web sayfasında yayımlanması ya da kurum girişine asılması gibi uygulamalar da bu kapsamda örnek olarak verilebilir. Zira, kimi kurum düzenlemelerinde (Sağlık Bakanlığı gibi) yer aldığı üzere, burada üç sayısının asgari bir sayı olduğu unutulmamalıdır. Daha fazla kişi ya da firmanın ihaleye çağrılmasına yasal bir engel yoktur.

2009/1 sayılı Kamu İhale Tebliği uyarınca, Kanununun (22/d) kapsamında yapılan doğrudan temin için parasal limit, büyükşehir sınırları dahilinde bulunan idareler için 33.076,00.- TL, diğer idareler için 11.021,00.- TL, Kanununun (21/f) maddesi uyarınca pazarlık usulü kapsamında yapılan alımlarda ise, parasal limit 110.257,00.-TL olarak (bu tutarlara KDV dahil değildir) belirlenmiştir.

3. Kamu İhale Kanununda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun yayımlanmasından sonra, toplam 17 adet Yasa ile söz konusu Kanunda doğrudan değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerin haricinde, gerek 4734 sayılı ve gerekse 4735 sayılı Kanuna göre, bu Kanunlarda yapılacak değişikliklerin, ancak yine bu Kanunlara konulan hükümlerle gerçekleştirilebileceği hüküm altına alınmasına rağmen, doğrudan bu Kanunlarda değişiklik yapılmak yerine, bazı kurum ve kuruluşların kendi kanunlarına veya torba kanun olarak adlandırılan kimi yasalarla da söz konusu Kanunlarda kırka yakın değişiklik yapılmıştır.

Öte yandan, 05.12.2008 tarih ve 27075 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5812 sayılı “Kamu İhale Kanunu ile Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 4734 ve 4735 sayılı Kanunlarda geniş kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. 5812 sayılı değişiklik Kanunu 36 maddeden oluşmaktadır. 4734 sayılı Kanunun 70 ve 4735 sayılı Kanunun 41 maddeden oluştuğu göz önünde bulundurulursa, değişikliğin kapsamlı olduğu anlaşılabilir. Bu değişikliklerde, uygulamada yaşanan sorunların yanında, AB müktesebatı ile uyum sağlama amacı da etkili olmuştur.

5812 sayılı Yasa kapsamında yapılan değişikliklere bakacak olursak;

3.1. Elektronik Kamu Alımları Platformu, Dinamik Alım Sistemi ve Elektronik Eksiltme

5812 sayılı Yasa ile AB üyesi ülkelerde uygulanmakta olan Dinamik Alım Sistemi ve Elektronik Eksiltme gibi yeni alım metodları ülkemiz mevzuatına girmiştir. Ayrıca, bu kapsamda getirilen yeniliklerden biri de Elektronik Kamu Alımları Platformu olup, bu kavram, idareler ile kamu alımları sürecine taraf olanların, bu sürece ilişkin işlemleri internet üzerinde gerçekleştirebilecekleri ve Kurum tarafından yönetilen elektronik ortamı ifade etmektedir. Böylece, Kanun kapsamında gerçekleştirilen alımlarda, aday veya isteklilerin yeterliliğinin tespitine ilişkin olarak elektronik kamu alımları platformu üzerinden sistemler kurulabilmesi yolu açılmıştır. KİK, bu sistemlerin kurulması, kurulması ve denetlenmesinde yetkili olacaktır.

Yapılacak altyapı çalışmalarından sonra uygulama olanlığı bulacak söz konusu yöntemlerden biri olan Dinamik Alım Sistemi; ihale dokümanına uygun ön teklif veren ve sistemin geçerlik süresi içerisinde yeterli kriterlerini sağlayan bütün isteklilerin sisteme kabul edildiği, piyasada, mamul olarak bulunan malların tedarikine yönelik tamamen elektronik ortamda gerçekleştirilen alım sürecini ifade etmektedir. Bu yöntem, ancak piyasadaki mamul olarak bulunan malların elektronik ortamda alımında kullanılabilir. Sistemin işleyişinde açık ihale usulünün uygulanması esastır. Ve öngörülen bu sistemin, rekabeti engelleyici, sınırlayıcı veya bozucu şekilde işletilemeyeceği Kanunla hüküm altına alınmıştır.

Bu Sistemin Uygulanmasında, yeterli kriterlerini sağlayan ve ihale dokümanında yer alan şartlara uygun ön teklif veren bütün isteklilerin sisteme dahil olmasına imkan verilmiştir. Ön tekliflerin, ihale dokümanında yer alan şartlara uygun olduğu sürece sürekli olarak geliştirilebilmesi mümkündür. Dinamik alım sisteminin tesis edildiği veya sistemin kurulmasından vazgeçildiği ile ön tekliflerin sisteme kabul veya reddedildikleri hususu isteklilere karar alındıktan sonra en geç üç gün içinde bildirilir. Her bir alım için sisteme kabul edilmiş istekliler teklif vermeye davet edilir. Yapılacak alımlar bu davetten en az onbeş gün önce basitleştirilmiş ilan yoluyla duyurulur. Sisteme kabul edilen bütün istekliler, tekliflerini sunmaları için yeterli süre tanımak suretiyle teklif vermeye davet edilir. Teklifler, ihale dokümanında belirtilen esaslara göre değerlendirilmek suretiyle alım sonuçlandırılır ve sözleşmeye bağlanır.

Ayrıca, söz konusu sistemin 48 aydan fazla olmayacağı, yapılacak ihalelerde Kamu Alımları Platformunun kullanılacağı ve sistemin yürütülmesine ilişkin olarak herhangi bir ücret talep edilemeyeceği hususları da Kanunla açık bir şekilde belirlenmiştir.

Diğer bir yöntem olan Elektronik Eksiltme de; Tekliflerin değerlendirilmesinin ardından elektronik ortamda eksiltme şeklinde sunulan yeni fiyatların veya belirli teklif unsurlarına ilişkin yeni değerlerin bir elektronik araç marifetiyle otomatik değerlendirme metodları kullanılarak yeniden değerlendirilmesi ve sıralandırılması şeklinde tekrar eden işlemleri ifade etmektedir.

ilan ve ihale dokümanında belirtilmesi kaydıyla, açık ihale, belli istekliler arasında ihale ve pazarlık usulü (21 inci maddenin a,d,e bentleri için geçerli) ile yapılan ihalelerde tekliflerin değerlendirilmesi aşamasının tamamlanmasından sonra elektronik eksiltme yapılabilir. Elektronik eksiltme ancak ihale konusu alımın bütün teknik özelliklerinin net olarak belirlendiği hallerde kullanılabilir. Elektronik eksiltmeye başlamadan önce ihale dokümanında belirlenen şartlara göre tekliflerin ilk değerlendirmesi yapılır.

Yeterli kabul edilen istekliler elektronik ortamda yeniden teklif vermeye aynı anda davet edilir. Davette, eksiltmenin başlama tarihi ve saati ile kullanılmakta olan elektronik araca isteklinin bağlantı kurabilmesi için gerekli bütün bilgilere yer verilir. Elektronik eksiltmenin her aşamasını gösteren bir zaman çizelgesi davet ile birlikte iletilir. Birbirini izleyen birden fazla aşamada elektronik eksiltme yapılabilir. Davetin gönderildiği tarihten iki iş günü geçmeden eksiltmeye başlanamaz.

Elektronik eksiltmenin her aşamasında, o andaki sıralamalarını öğrenebilmeleri için gerekli bilgiler anında isteklilere ulaştırılır. İhale dokümanında belirtilmesi kaydıyla, diğer isteklilerin teklifleri hakkında bilgiler ve eksiltmenin herhangi bir aşamasındaki istekli sayısı da duyurulabilir. Ancak elektronik eksiltme süresince isteklilerin kimlikleri açıklanamaz.

Uluslararası para ve mal hareketinin yanında, teknolojik alanda da yaşanan gelişmeler, hızlı veri akışının sağlanması suretiyle çağdaş metotlara göre ihale yapılmasını bir anlamda zorunlu kılmıştır. Söz konusu yöntemlerin hayata geçirilmesi, ihalelere yoğun katılımların olmasına ortam sağlayacak niteliktedir. Bu kapsamda, AB'ye üye ülkeler tarafından uygulanan, dinamik alım sistemi ve elektronik eksiltme gibi modern ihale yöntemlerinin, ülkemizde de uygulanmasına yasal temel oluşturulması olumlu bir gelişmedir. Uygulamaya geçilmesinin kaynak verimliliği sağlama çağı şüphesizdir.

3.2. İstisnalara İlişkin Düzenlemeler

5812 sayılı Yasa ile 4734 sayılı Yasanın istisnalar maddesinde değişikliklerin yapıldığını görmekteyiz. Ya-

pılan bu değişikliklerle, MKE Genel Müdürlüğünden monoblok ve tekerlek takımlar için yapılan alımlar, et ve et ürünleri için Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğünden yapılan alımlar, araştırma ve geliştirme faaliyetleri kapsamında TÜBİTAK'tan yapılan alımlar istisna kapsamına alınmıştır. Yine, savunma alanında yapılan alımlara ilişkin esnek hükümler getirilerek, uluslararası mükellefiyetten doğan veya ulusal amaçlı, savunma, güvenlik gibi konularda önceden anlaşma yapılmak suretiyle mal ve hizmet alımları da istisna kapsamına alınmıştır.

4734 sayılı Yasanın yayımlanmasından sonraki süreçte, Kanunun 3 üncü maddesinde istisna sayılan alımlarda genişlemeler olduğunu görmekteyiz. 2886 sayılı Yasa için bir anlamda eleştiri konusu olan bu hususun 4734 sayılı Yasa ile de belli ölçüde devam ettiğini görmekteyiz. Öyle ki, 4734 sayılı Kanunun ilk yürürlüğe girdiğinde 5 bend olan istisnalar maddesi bugün 15 bende ulaşmıştır.

3.3. Şikayet Müessesine Yönelik Düzenlemeler

Şikayet müessesinin istekliler tarafından kötüye kullanılmasının ve işlemlerde gecikmenin engellenmesi amacıyla, ihale ilanı, ihale dökümanı ve şikayet süreleri konularında düzenlemeler yapılmıştır. Şikayet başvuruları idareye, itirazın şikayet başvuruları Kuruma hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle yapılmaktadır. Aynı kişi tarafından birden fazla ihaleye, birden fazla kişi tarafından ise aynı ihaleye tek dilekçe ile başvuru da bulunamaz.

Bu kapsamda yeni sayılan diğer bir husus ise, ihalenin tür ve parasal büyüklüğüne göre 1000,00.-TL ile 4000,00.-TL arasında itirazın şikayet başvuru bedeli belirlenmesi öngörülmesidir. Ayrıca, Bakanlar Kurulu Kararı ile başvuru bedelinin dört katına kadar teminat alınabilmesi ve iddia haklı bulunmazsa teminata el koyma yolu açılmıştır. Zarara uğradığını iddia eden aday veya istekliler, şikayet ve itirazın şikayet başvurusunda bulunabileceklerdir. Kanun, bu başvuru yollarının, dava açılmadan önce tüketilmesini zorunlu hale getirmiştir. İhale ilanı ve dökümana yönelik şikayetler ihale tarihinden üç iş günü öncesine kadar yapılabilir. Böylelikle, başvuru sahibinin idarece haklı görülmesi durumunda, ihale tarihinden önce ihale

dökümanında gerekli düzeltmeler yapılarak, ihalenin iptaline gerek kalmaksızın ihale süreci devam etmesi sağlanacaktır.

Söz konusu düzenlemeler ihale sürecinin kesintiye uğramasına engellemeye yönelik olsa da, bu düzenlemelerin, Kanunun şeffaflık ve eşitlik ilkesine aykırı bir düzenleme olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, şikayet sürecine ilişkin katı sayılabilecek bu düzenlemeler, hak arama özgürlüğüne bir engel olmasının ötesinde, idarelerin keyfi hareketine ortam hazırlayabilecek bir niteliktedir.

Şikayet sürecini zorlaştıracak nitelikteki bu düzenlemelerle (başvuru ücretlerinin artırılması gibi), her ne kadar başvurulara bir disiplin getirilmesi hedeflenmiş olsa da özellikle itirazın şikayet başvuruları için öngörülen teminat tutarları ve sürecin zorluğu, bazen haklı olan kişilerin de şikayetten vazgeçmesine gerekçe oluşturabileceğinin gözardı edilmemesi gerekir.

Kuşkusuz, şikayet sürecinin belli ilkelere bağlanması ve bu hakkın kötüye kullanılması önem arz etmektedir. Ancak, aynı düzeyde önemli olan bir konu da, şikayet başvuru sürecinin bir anlamda uygulanabilirliğini engelleyecek nitelikteki olan katı düzenleme ve uygulamalardan kaçınılması hususudur. KİK'e yönelik başvurulara ilişkin istatistiki verilerin incelenmesi durumunda, idarelerce çok yoğun hukuk ihlallerinin yapıldığı açık bir şekilde görülecektir. Kaldı ki, bu ihlaller, bilinçli olabileceği gibi, ihale mevzuatının dinamik ve değişken yapısından dolayı idarelerin mevzuat bilgisi eksikliğinden de kaynaklanmış olabilir. Bu nedenle, yapılacak düzenlemelerin idarelerin hukuki denetim sürecinden kaçmasına ortam hazırlayacak nitelikte olmaması gerekmektedir. Zira, bu yöndeki olumsuz sayılabilecek düzenlemelerin varlığının, "idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." şeklindeki Anayasanın 125 inci maddesine de bir anlamda özü itibarıyla aykırı olabileceğinin unutulması gerekir.

3.4. İhalelerde Açıklığı ve Saydamlığı Artırmaya Yönelik Düzenlemeler

5812 sayılı Yasayla, saydamlığı ve kamuoyu denetimini artırmaya yönelik bir düzenleme olarak, Kanun

kapsamında yer alan idarelerin mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin sonuçlarını (Kanununun 42 nci maddesine göre gönderilenler hariç olmak üzere) en geç 15 gün içinde Kamu İhale Kurumuna bildirme zorunluluğu getirilmesini sayabiliriz. Bu sonuçlardan, kanun kapsamındaki ihalelere ilişkin olanlar, Kurum tarafından Kamu İhale Bülteninde yayımlanacaktır. Böylece, kamuoyu hangi kurumların ihaleye çıktıklarını, hangi ürünleri aldıklarını, ihalenin bedelinin ne kadar olduğunu ve ihalenin hangi firma üzerinde kaldığını görerek, bu kapsamda sorgulama ve değerlendirmeler yapabilecektir. Yani, etkin bir kamuoyu denetimini sağlanmış olacaktır.

Ayrıca, elektronik haberleşmede kullanılacak araçlar ile bunların teknik özellikleri, yaygın olarak kullanılan haberleşme ve bilgi teknolojisi ürünleri ile uyumlu ve kolay erişilebilir olmalı ve eşit muamele ilkesini sağlamaya yönelik olması gerektiği yönündeki Kanundaki düzenlemeler de eşitliği ve saydamlığı artırmaya yönelik düzenlemelerdir ve yerindedir.

3.5. Tekliflerin Değerlendirilmesi ve Aşırı Düşük Teklife İlişkin Düzenlemeler

Yapılan düzenleme ile ekonomik açıdan en avantajlı teklifin, sadece fiyat esasına göre veya fiyatla birlikte işletme ve bakım maliyeti, maliyet etkinliği, verimlilik, kalite ve teknik değer gibi fiyat dışındaki unsurlar da dikkate alınarak belirleneceği belirtilmiştir. İhale kararları, ihale yetkilisince onaylanmadan önce idareler, ihaleyi kazanan isteklinin, varsa ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibinin, ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığını teyit ettirecek ve buna ilişkin belgeyi ihale kararına eklemesi gerekecektir. İki isteklinin de yasaklı çıkması durumunda ihale iptal ettirilecektir. İhale sonucunun, ihale yetkilisince onaylandığı günü takip eden en geç üç gün içinde, ihaleye teklif veren bütün isteklilere bildirilmesi gerekmekte olup, iptal edilen ihale kararlarının da aynı şekilde bildirilmesi gerekmektedir. Böylelikle, istekliler kesinleşen ihale kararıyla birlikte kendi tekliflerinin kabul edilmeme sebeplerini öğrenmiş olacaktır.

Önceki düzenlemelerin aksine 5812 sayılı Kanunla, tekliflerin değerlendirilmesi sürecinde, yaklaşık maliyet bedelinin bütün isteklilere açıklanması öngö-

rülmüştür. Yani, yaklaşık maliyet artık gizlilik arz etmemektedir ve isteklilere mukayese yapma imkanı tanınmaktadır. Ayrıca, tekliflerin değerlendirilmesi sürecinde, aritmetik hatalı tekliflerin değerlendirme dışı bırakılması da öngörülmüştür.

Yine 5812 sayılı Yasa ile, 4734 sayılı Yasanın Aşırı Düşük Teklifi Sorgulanmasına İlişkin maddesine (38. md); “İhale komisyonu, aşırı düşük tekliflerin tespiti ve değerlendirilmesinde Kurum tarafından belirlenen kriterleri esas alır. Kurum bu maddenin uygulanmasında; aşırı düşük tekliflerin tespiti, değerlendirilmesi ve ekonomik açıdan en avantajlı teklifin belirlenmesi amacıyla sınır değer veya sorgulama kriterleri ya da ortalamalar belirlemeye yetkilidir.” şeklinde ekleme yapmak suretiyle, aşırı düşük teklif sorgulamalarının objektif kriterlere bağlanması hedeflenmiştir.

Söz konusu düzenlemenin yerinde olduğunu söyleyebiliriz; keza, mevcut durum itibarıyla idarelerce aşırı düşük teklif sorgulamasının gerçekçi bir şekilde yapılmadığı ve firmanın genel nitelikteki cevapları ile yetinilerek karar verildiği dikkate alındığında, kurulca objektif kriterler belirlenmesinin, gerçekçi olmayan fiyatların yerini gerçekçi fiyatların almasına ve ihale konusu ihtiyacın en uygun şekilde karşılanmasına ortam hazırlayacağı düşünülmektedir.

3.6. Kamu İhale Kurumunun Yetki ve Görevlerine İlişkin Düzenlemeler

5812 sayılı Yasayla, Kamu İhale Kurumu'nun görev ve yetkilerinde de önemli değişiklikler yapılmış ve Kurumun basında çıkan iddiaları re'sen inceleme yetkisine son verilmiştir. Kurumun daha etkin çalışması gerekçesiyle bu değişiklik yapılmış olmakla birlikte, bu durumun kamuoyu denetimini olumsuz etkilediği açıktır. Böylelikle, KİK'in incelemesi sadece şikayet başvuruları ile sınırlandırılmıştır. Dava açma, icra takibi yapma ve mahkemelerce verilen kararlara karşı üst mercilere başvurmadan vazgeçme yetkisiyle, üst derece mahkemelerce verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna gidilmesinden vazgeçme yetkisi Kurula verilmiş ve Kurul kararlarının yerindelik denetimine tabi tutulamayacağı hükmü getirilmiştir.

Söz konusu düzenlemenin yerinde olup olmadığının

belirlenmesi amacıyla, KİK verilerine baktığımızda, Kamu Kurumlarının 2008 yılında 188.704 ihale yaptığı ve 2008 yılında KİK'e, 5.592 şikayet başvurusunda bulunulduğu ve bu başvuru sonucu 1.037 ihale iptal edildiği anlaşılmıştır. Görüldüğü üzere, sadece 2008 yılında KİK tarafından 1037 ihalenin iptal edilmesi mevzuat aykırılıklarının yoğun olarak yaşındığının bir göstergesidir.

“ Kurumun, sayıları yüzbinleri bulan tüm ihaleleri incelemesi teknik olarak gerçekçi olmamakla birlikte, ciddi sayılabilecek ve basına konu olmuş iddialara karşı kayıtsız kalması ve kurumun re'sen inceleme yetkisinin elinde alınmasının olumsuz sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. ”

Bu bağlamda, söz konusu düzenlemelerin yerinde olmadığını ifade edebiliriz. Kuşkusuz kurumun, sayıları yüzbinleri bulan tüm ihaleleri incelemesi teknik olarak gerçekçi olmamakla birlikte, ciddi sayılabilecek ve basına konu olmuş iddialara karşı kayıtsız kalması ve kurumun re'sen inceleme yetkisinin elinde alınmasının olumsuz sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Zira, mülga 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa yönelik eleştirilerden bir tanesini de, denetleyici bir kurulun olmaması hususunun oluşturduğu dikkate alındığında, söz konusu düzenlemenin 4734 sayılı Kanunun temel gerekçesine bir anlamda aykırılık taşıdığı söylenebilir. Her ne kadar söz konusu Yasanın yasallaşması sürecinde, sınırlı personel sayısı gerçekçe gösterilerek, tüm ihalelerin kurumca incelemesinin zor olduğu hususu vurgulanmış olsa da, gerek etkin bir kamuoyu denetimi yapılması ve gerekse söz konusu yetkinin caydırıcı boyutu göz önünde bulundurularak, bu yetkinin bütünüyle kaldırılmaması gerektiğini düşünmekteyiz. Keza, şikayet süreci işletilmeyen veya hiyerarşik denetimden geçmeyen somut nitelikte aykırılıkları haiz birçok ihale yapıldığı bilinmektedir.

3.7. İlan Sürelerine İlişkin Düzenlemeler

Yapılan değişiklikle ilan süreleri kısaltılmıştır. Böylelikle, ilanların elektronik araçlarla yapılması halinde,

Kamu İhale Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin, 1 numaralı alt bendindeki ilan süresinin (açık ihale süresi ile yapılacak olanların ilanları) 7 gün kısaltılabilmesi öngörülmüş ve ilan ile ihale ve ön yeterlik dökümanına Elektronik Kamu Alımları Platformu üzerinden doğrudan erişim sağlanması halinde yine aynı bentteki ilan süresi ile belli istekliler arasında ihale usulüyle yapılacak ihalelerde de ön yeterliliği belirlenen adaylara yapılacak 40 günlük davet süresinin 5 gün kısaltılabilmesi yolu açılmıştır.

İdareler, yaklaşık maliyeti Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen eşik değerlere veya bu değerleri aşan ihaleler için Kamu İhale Bülteninde ön ilan yapabileceklerdir. Uluslararası ilan yapılan haller dahil ön ilan yapılması halinde 40 günlük ilan ve davet süresi 24 güne kadar indirilebilecektir. Ön ilan yapılmış olması, idareye ihale yapma yükümlülüğüne sokmayacaktır. Ancak ön ilan yapılan hallerde ihalenin açık ihale veya belli istekliler arasında ihale usullerinden biriyle gerçekleştirilmesi zorunludur. Yine, ön ilanların, Kamu İhale Bülteninde ücretsiz yayımlanacağı hükme bağlanmıştır. Kamu İhale Kanununda belirlenen parasal tutarın altındaki ihaleler, yerel basında ilan edilmeye devam edecektir. Ayrıca, Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca yapılacak ilanların, aynı zamanda Elektronik Kamu Alımları Platformu'nda da yayınlanması yolu açılmıştır. Bu düzenlemenin, rekabeti, saydamlığı ve kamuoyu denetimini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

3.8. Çerçeve Anlaşmalara İlişkin Düzenlemeler

Söz konusu değişiklikler kapsamında Çerçeve Anlaşmanın kapsamı genişletilmiş olup, bu kavramın anlamına bakacak olursak, Çerçeve Anlaşma; bir veya birden fazla idare ile bir veya birden fazla istekli arasında, belirli bir zaman aralığında gerçekleştirilecek alımların özellikle fiyat ve mümkün olan hallerde öngörülen miktarlarının tespitine ilişkin şartları belirleyen anlaşmayı ifade etmektedir.

Yapılan düzenleme ile bütün idarelere çerçeve anlaşma yapma imkanı tanınmıştır. Böylelikle idarelere, yeni bir ihale yapmak yerine, çerçeve sözleşmeye taraf olan isteklilerden idarenin ihtiyacı olan mal veya hizmeti fiyat teklifi almak suretiyle karşılayabilecek-

lerdir. Söz konusu çerçeve anlaşmaların süresinin (teminat hükümleri hariç olmak üzere) 48 ayı geçmesi gerekmektedir. Ancak idareler bu süreçte, açık teklif usulü veya belli istekliler arasında ihale usulünü uygulayabilirler.

İdarece istenilen şartları sağlayan yeterli sayıda isteklinin bulunması halinde, çerçeve anlaşmaya taraf olacak istekli sayısı 3'ten az olmamak üzere idarece belirlenecek ve anlaşmaya ilişkin koşulları taşıyan 3 isteklinin bulunmaması halindeyse 2 istekli ile çerçeve anlaşma yapılabilmesine de izin verilecektir. Kanunla, bütün koşulların baştan belirlenmiş olması kaydıyla tek istekliyle de çerçeve anlaşma yapılabilme imkanı getirilmiştir.

3.9. Pazarlık Usulü ve Doğrudan Temin Kapsamında Alımlar

5812 sayılı Kanunla pazarlık usulü ile yapılan alımlara ilişkin değişiklikler yapılmış olup, yapılan bu düzenleme ile 21 inci maddenin 3 ve 6 ıncı fıkraları yürürlükten kalkmış ve ayrıca, diğer fıkralarda da değişiklikler yapılmıştır. Pazarlık usulü ile yapılan alımlarda daha önce sadece (21/f) kapsamında yapılan mal alımlar için geçerli olan, "malın sözleşme yapma süresi içerisinde teslim edilmesi ve bunun idarece uygun bulunması halinde, sözleşme yapılması ve kesin teminat alınması zorunlu olmadığı yönündeki kolaylık, yapılan değişiklikle, (b,c) bendeleri için de sağlanmıştır. Ayrıca, bu madde kapsamında yapılan alımlarda, ilk fiyat tekliflerini aşmamak üzere isteklilerden ihale kararına esas olacak son yazılı tekliflerinin alınması tüm ihaleler için zorunlu sayılmıştır.

5812 sayılı Kanunla doğrudan temin yoluyla mal ve hizmet alımının kapsamının genişletildiği görülmektedir. Böylelikle, ihtiyaçların, ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan karşılanması öngörülmüştür. Örneğin; mahalli seçimlerde, İl Seçim Kurulu Başkanlıkları tarafından alınan oy pusulası basım hizmeti alımı gibi.

Kamu İhale Mevzuatına göre doğrudan temin, ihale yöntemlerinin uygulanması durumunda, alımların mümkün veya ekonomik olmadığı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ihtiyaçların karşılanması için öngörülmüştür. Kanun özel durumlar için doğru-

dan temin ile alımı hedeflemiş olmakla beraber, uygulamada kamu idareleri, ihale mevzuatında öngörülen prosedürlerden kaçınmak amacıyla bu usule çok sık başvurumaktadırlar. Doğrudan temin kapsamında yapılan alımlarda, idareler genellikle, rekabeti artıracak şekilde piyasa araştırması yapmak yerine, ihtiyacını karşılamayı düşündükleri firmalardan teklif alma yoluna giderek, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması ilkelerini ihlal etmektedirler.

Doğrudan temin yoluyla, ihale mevzuatındaki düzenlemelerin dışına çıkılarak idarelere ihtiyaçların karşılanması noktasında bazı kolaylıklar sağlanmış olmakla birlikte, getirilen bu kolaylıklardan, alımların keyfi yöntemlerle yapılabileceği anlam ve sonucu çıkarılmamalıdır.

3.10. Diğer Düzenlemeler

Yukarıda saydığımız temel konular dışında, 5812 sayılı Kanunla başka değişiklikler de yapılmış olup, bu değişiklikler kapsamında “ön ilan, istekli olabilecek” gibi yeni kavramlar ihale mevzuatımıza girmiştir. Söz konusu kavramları kısaca açıklayacak olursak;

İstekli olabilecek; ihale konusu alanda faaliyet gösteren ve ihale veya ön yeterlik dokümanı satın almış gerçek veya tüzel kişiyi ya da bunların oluşturdukları ortak girişimi ifade etmekte iken, Ön ilan ise; Yıl içerisinde ihale edilmesi planlanmış işlere ilişkin olarak, mali yılın başlangıcını izleyen mümkün olan en kısa sürede yapılan duyuruya karşılık gelmektedir.

Yapılan değişiklikle, tebligatların elektronik ortamda da yapılması yolu açılmıştır. Yine, finansal kiralama süreci Kanun kapsamına alınmıştır. Belli istekliler arasında ihale usulünün kapsamında da değişiklik olmuştur. Ayrıca, terörle mücadele kapsamına giren suçlardan veya örgütlü suçlardan veyahut kendi ülkesinde ya da yabancı bir ülkede kamu görevlilerine rüşvet verme suçundan dolayı hükümlü bulunanların da kamu ihalelerine katılmasının engellenmesi; yazılı bildirimle rağmen eksiklikleri gidermeyen istekliler hakkında geçici teminatın gelir kaydedilmesi gibi hususlarda da değişiklikler yapılmıştır.

4. Sonuç

4734 sayılı Kamu İhale Yasasının yürürlüğe girdiği tarih olan 01.01.2003 tarihinden bugüne kadar söz konusu Yasa da birçok değişikliğin yapıldığını görmekteyiz. Öyle ki, söz konusu Yasada 17 Kanun ile doğrudan, çoğu torba yasalar denilen muhtelif Yasalarla da 37 olmak üzere toplam 54 değişiklik yapılmıştır. Bu yöndeki yoğun mevzuat değişiklikleri, bir anlamda yasanın ruhundan uzaklaşılmasına neden olmuştur diyebiliriz. AB süreci ile yaşanan gelişmelerin de etkisi ile yapılan değişikliklerin bir kısmı kuşkusuz zorunluluk taşımaktadır. Ancak, Kanunun istisna uygulanmasına ilişkin maddelerinin sayısının sürekli artırılması, şeffaflık, eşitlik, rekabet, saydamlık gibi Kanunun temel ilkelerine aykırılıklar taşıdığı şüphesizdir.

5812 sayılı Yasa ile yapılan değişikliklere bakıldığında ise, özellikle bugün AB ülkeleri tarafından kullanılmakta olan Dinamik Alım Sistemi, Elektronik Eksiltme gibi modern ihale usullerinin artık ülkemiz tarafından da kullanılmasının yolunun açıldığı görülmektedir. Aynı şekilde Elektronik Kamu Alımları Platformu oluşturulmak suretiyle, ihalelere etkin bir katılım sağlanması hedeflenmiştir. Böylelikle, kaynak tasarrufunun yanında, ihalelere ilişkin bilgilerin herkes tarafından görülmesi sağlanmış olacaktır. Kuşkusuz bu uygulamaların yaygınlaşması bir süreç gerektirmektedir. Yapılan düzenleme ile faks, mail gibi yöntemlerin de tebligat şekli olarak belirlenmesi de işlemlere hız katacak niteliktedir. Bunların yanında, tüm ihale ilanlarının Kamu İhale Bülteni’nde yayımlanması, aşırı düşük teklifin tespiti ve sorgulamasına ilişkin objektif kriterlerin tespiti konusunda Kuruma yetkiler verilmesini de olumlu değişiklikler arasında sayabiliriz.

Mevcut durum itibarıyla, Kamu İhale Kanununa tabi okul, hastane, belediye gibi yaklaşık yüz bin ihale birimi bulunmaktadır. Yeni düzenlemelerle, yurtdışında bulunan istekliler de Türkiye’deki ihalelerin, şeffaf ve saydam olduğunu görebilecektir. Ve geniş katılım sağlanmış olacaktır. Ancak, bir anlamda, “e-devlet” sürecinin hayata geçmesi oranında ihale sisteminin başarılı olabileceğini söyleyebiliriz. Çünkü, bu süreçte birçok idareye de görevler düşmektedir. Özellikle yapılan düzenleme ve değişikliklerin idarelerce de benimsenmesi ve işlemlere eksiksiz yansıtılması önem arz etmektedir.

“ Her ne kadar başvurulara bir disiplin getirilmesi hedeflenmiş olsa da, özellikle itirazın şikayet başvuruları için öngörülen teminat tutarları ve sürecin zorluğu, bazen haklı olan kişilerin de şikayetten vazgeçmesine gerekçe oluşturabileceğinin gözardı edilmemesi gerekir. ”

Bu olumlu değişikliklerin yanında, söz konusu Kanunla şeffaflık ve saydamlığı olumsuz etkileyen düzenlemelerin de yapıldığını söyleyebiliriz. Özellikle şikayet konusundaki katı düzenlemeler (başvuru ücretlerinin artırılması gibi), bir anlamda hak arama özgürlüğünün önünde engeldir. Her ne kadar başvurulara bir disiplin getirilmesi hedeflenmiş olsa da, özellikle itirazın şikayet başvuruları için öngörülen teminat tutarları ve sürecin zorluğu, bazen haklı olan kişilerin de şikayetten vazgeçmesine gerekçe oluşturabileceğinin gözardı edilmemesi gerekir. Bu yöndeki düzenlemelerin ihale sürecinin hızlı bir şekilde tamamlanması gerekçesiyle yapılmasına rağmen, aynı düzenlemelerin idareleri keyfiliğe sevk etme ihtimalinin de bulunduğu dikkate alınması gerekir. Yine, yapılan değişikliklerle, KİK'in re'sen inceleme yetkisinin bütünüyle ortadan kalkması, kurumun imajına ve caydırıcılık fonksiyonuna zarar vermiştir ve kamuoyu denetiminin sağlıklı bir şekilde işletilmesine de engel niteliktedir.

Özellikle günümüzde yaşanan küresel mali krize ilişkin birçok ekonomi otoritesi tarafından çözüm reçetelerinin başında, devletin ekonomiye müdahalesinin gerekli ve yerinde olduğu belirtilerek, daha yoğun müdahalelere sıcak bakıldığı dikkate alındığında, bu yoğun müdahalelerin bir aracı olarak ihalelerin ön plana çıktığını görmekteyiz. Bu nedenle ihale mevzuatına ilişkin ilkelerin, açık, şeffaf ve fırsat eşitliğini sağlayacak şekilde olması gerekir. Aynı zamanda kaynak dağılımını da etkileyeceği göz önünde bulundurulduğunda kamu ihalelerinin (kamu harcamaları) bir maliye politikası aracı olduğunun da gözardı edilmemesi gerekir. Unutmamak gerekir ki, bir ülkenin makro ekonomik göstergelerini etkileyen bir yapıya sahip kamu harcamalarına ait kaynakların verimli şe-

kilde kullanılmasına aracılık edecek bir konumda olan ve doğru işleyen bir yapıya sahip kamu ihale mevzuatının herkese faydasının olacağı yadsınmaz. Kamu kurumlarınca, doğrudan temin yoluyla yapılan 5 milyarlık alımla birlikte 2008 yılında, mal ve hizmet alımları ile yapım işleri kapsamında, toplam 84 milyarlık kamu alımı yapıldığı dikkate alındığında, ihale mevzuatının kapsamı ve yapılan değişikliklerin etkisi daha iyi anlaşılabilir.

Sonuç olarak, kamu kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi için; şeffaflık, denetlenebilirlik ve serbest rekabet açısından uluslararası standartlara uygun bir ihale sisteminin oluşturulması büyük bir önem taşımakta olup, ihale mevzuatında yapılan söz konusu değişikliklerin birçok eleştiriye rağmen, modern ihale usullerinin ülkemizde uygulanmasına yasal zemin oluşturması, ihalelere ilişkin gereksiz bürokrasiyi engellemesi, ihtiyaçların uygun şartlarda ve zamanında karşılanmasını aracılık etmesi ve saydamlığı ve rekabeti geliştirmek suretiyle de kaynak verimliliğinin artmasına olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.